

SPORT

Aranyak jókedvvel, bőgéssel

ROSONCZY-KOVÁCS MIHÁLY

Kölcsy Ferenc *Hymnusa* összeforrta a sportsikereinkkel. Egy olyan országban, ahol – némiképp igazságtalanul – csak az olimpiai bajnokoknak jár a halhatatlanság, a sportolók szeme előtt az a cél lebeg hosszú éveken át, hogy egy napon majd nekik szól ország-világ halhatára az „Isten, áldd meg a magyart...”. Egyeseknél olyannyira fontos a Himnusz, hogy kifejezetten készülnek arra a pillanatra, amikor a dobogó legfelső fokára állhatnak. Kovács István „Kokó”, Atlanta '96-os ökölvívó bajnoka előre elhatározta, hogy mindenképpen visszatartja a könnyeit, ami végül mégsem sikerült neki. Arra is találunk példát, hogy egy-egy spontán gesztus válik felejthetlenné. Ilyen Gyurta Dániel égnék emelt mutatóujja Londonból, amellyel elhunyt úszótársára, a norvég Alexander Dale Oenre emlékezett a dobogó tetejéről.

Azt nem tudjuk, hogy első olimpiai bajnokunk, az úszó, majd később labdarúgó Hajós Alfréd generációja külön készült volna az éremátadásra. Az azonban tény, hogy a nemzeti himnusz a győztesnek már az első olimpián is járt, legeslegelőször 1896. április 6-án, az amerikai hármasugró James Brendan Connolly hallgathatta meg. A magyarok első díjátadója azonban több meglepetést tartogatott, mint maga az 1200-as futam, amelyet 60 méter előnnyel nyert meg olimpikonunk – röviddel azután, hogy 100 méteren is győzött. Hajós tiszteletére ugyanis az osztrák himnuszt kezdte el játszani a zenekar. „De egyszerre elhallgatott a zene, és a hirtelen beállt csendben néhány ember ajkán megszóltak a magyar himnusz hangjai. Az volt az érzésem, hogy a kis magyar kolónia

tagjai intették le a zenekart és énekelték el a magyar Himnuszt” – emlékezett később vissza Hajós.

Még ennél is jobban megkeverték a kártyákat a francia szervezők négy évvel később Párizsban Bauer Rudolf, a fordulásos technikát kifejlesztő diszkoszvető

győzelme után. Érzékeltető a korabeli viszonyokat már azt a tény is érdemes felidézni, hogy a versenyzőknek ügyelniük kellett egy hatalmas kétágú tölgyfára is, amely a dobószektor közepén magasodott. Bauer annak köszönhetően is tudta megnyerni a szímet, hogy az első dobásakor pontosan a két ág között süvített el a diszkosz, míg riválisai közül többen a fába vágták a szert. A források szerint egyébként is botrányosan teljesítő szervezőtestület aztán a díjkiosztón is tett azért, hogy a párizsi olimpia a ka-

tikuságáról is emlékezetes maradjon: a magyar versenyzőnek az amerikai himnuszt kezdték el játszani. Addig ugyanis csak amerikai versenyzők nyerték a dobószámokat, így nem is készültek más-sal. Miután nagy nehezen sikerült leállítani, végre felhangozhatott... az osztrák himnusz. Bauert az vigasztalhatta, hogy a második helyezett cseh versenyzőt is osztráknak titulálták.

Hajós és Bauer történetének ismeretében elmondhatjuk, hogy a Himnusz három éve Londonban Szilágyi Áron tiszteletére előadott bölcsesz változata keretbe foglalja az eddigi magyar olimpiai himnusztörténetet. Szerencse, hogy kiváló kardvívónkat a viadal napján az ellenfelek helyett csak a Londoni Szimfonikusok tudták zavarba hozni, akik két sort – feltehetőleg egy alsó tercsczólamot hibásan fődallannak értelmezve – egy szexettel magasabban játszottak el Erkel Ferenc művéből (annak ellenére nem sikerült megfelelő felvételt előkészíteni, hogy előző nap az olimpiai faluban a zászlófelvonáskor már többeknek, köztük a sportriporter Gulyás Lászlónak feltűnt a furcsaság. Később orvosolták a hibát, Gyurta Dánielnek már a jó változat szólt).

Mivel nemcsak a magyar Himnusszal gyűlt meg a baja a mindenkori szervezőknek az utóbbi időkben – na meg a televíziós közvetítések másodperceit patikamérlegre szorító reklámok érinthetlensége miatt –, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság 2013-ban elhatározta, hogy rendet tesz a himnuszok háza táján, és meghagyta, hogy minden nemzeti bizottság készíttessen el egy 90 másodperces felvételt. Az így, a Magyar Olimpiai Bizottság megrendelésére elké-

Bauer Rudolf, diszkoszvető

Pintér Lajos RÉSZTVEVŐKHOZ RENDEZŐKHOZ

a himnusz nem egy énekszám hanem a himnusz
az ars poetica nem egy vers hanem valaki vére
és a tömeg nem a tömeg hanem emberek
mindez nem önmagáért önmagáért mégse

szített hivatalos változat, amelyet Erkel Ferenc szépunkója, Somogyváry Ákos hangszerelésében a MÁV Szimfonikus Zenekar játszott föl, heves kritikát váltott ki a sajtóban. Anélkül, hogy ezeket részletesebben ismertetnénk: a kétségtelenül lendületesebb változatról annyi biztosan elmondható, hogy nem könnyű pontosan ritmusosan, csoportban énekelni rá. Talán ezért sem véletlen, hogy a labdarúgó mérkőzések előtt a Magyar Labdarúgó Szövetség nem ezt a felvételt használja.

Az egyéni sportágakkal ellentétben a csapatsportok többségében ugyanis a válogatott meccsek előtt lejátszzák a mérkőző felek himnuszeit. Sokak szerint itt el is kezdődik a meccs, már a kezdő sípszó előtt. Buzánszky Jenő, az ötvenes évek olimpiai bajnok és világbajnoki második Aranycsapatának nemrég elhunyt jobbáthvédje szerint: „Egy válogatott játékosnak a nemzeti csapatban játszott meccshez nemcsak fizikai, hanem lelki erő is kell, és ehhez a Himnusz elénekélése elengedhetetlen [...] Aki egy nemzetet képvisel, annak a pályán mindent meg kell tennie a sikerért, és ebbe ez is beletartozik.” A 90 éves kolozsvári futballedző, Szoboszlai Miklós még tovább megy: szerinte arról ismerszik meg a jó csapat, hogy a mérkőzés után együtt tud énekelni az öltözőben.

Ezzel kapcsolatban az utóbbi években többször is felmerült az a sportszakmai szempontból megfogalmazott vélemény, hogy a magyar sportolók a Himnusz szövege és hangulata miatt eleve hátrányból indulnak. Míg az ellenfél játékosai indulókkal tüzelik magukat, győzelemről, dicsőségről énekelnek, addig a magyaroknak a *balsors* cseng a

fülükbe. Az amerikai – jegyezzük meg: nem feltétlenül mértékadó – *Daily Kos* blog például szabályosan a világ legnagyobb himnuszának nevezte Kölcsey sorait. Csernus Imre pszichológus *Férfi* című könyvében a következőt mondja: „Beszéltem egy pár sportolóval, akik azt mondták, hogy egy döntő előtt a legsúlyosabb próbatétel túlélni a Himnuszt. Azt mesélték, hogy ha egy amerikaival kerülnek össze, akkor azt érzik, hogy az ő himnuszuk csak úgy nyomja az erőt, ők meg csak állnak, és... [három pont az eredetiben – R-K.M.]”

Függetlenül attól, hogy esetlegesen van-e igazság a sportolókra kifejtett negatív hatásban, az biztos, hogy a Himnusz eléneklésekor a sporttal járó nemes küzdőszellem és a nemzeti hovatartozás érzése találkozik. Ennek az érzésnek a fontosságát leginkább talán az anyaországtól elszakított magyarok ismerik. Miután idén március 15-én a duna-szerdahelyi DAC 19 év után idegenben legyőzte a pozsonyi Slovan Bratislavát, a meccs végén – tegyük hozzá, a DAC meccsein nem egyedülálló módon – spontán módon felhangzott a Himnusz. Nem véletlen az sem, hogy a román jégkorong válogatott gerincét adó székelly játékosok 2011-ben a Euro Ice-hockey Challenge tornán a román–magyar meccs alkalmával a saját csapatuk himnusza helyett a magyart énekeltek. Annak ellenére, hogy a keret 24 tagjából 22 magyar volt, az esetből sajtóbotrány lett, a kétszeres Grand Slam győztes teniszező Ilie Năstase hazaárulásnak nevezte a történetet. Pedig a játékosok már a pályán frappáns választ adtak a későbbi vádaskodásokra, hiszen 4-1-re legyőzték Magyarország válogatottját. „Példát mutat-

tunk arról, hogyan kell tisztelni a román mezt” – fogalmazott Tánzos Barna, a Román Jégkorong Szövetség elnöke.

Szemben a román csapat magyarjainak himnuszénekésével – amelyben nem volt semmi szabálytalan – a hetven év után 2009-ben újra a legfelsőbb csoportban játszó magyar jégkorong válogatott szurkolóinak jelezték a svájci szervezők, hogy a meccsek után csak a győztesnek jár a himnusz. Történt ugyanis, hogy habár a magyar csapat minden mérkőzését elvesztette, a Himnuszt mindannyiszor „önkéntesen” elénekeltek a szurkolóik. A 9-0-ra végződő Kanada-Magyarország mérkőzés után a juharlevelesek világsztárjai is kalapot emeltek előttük. „Semmi rosszat nem mondhatok a szurkolóinkra Nashville-ben, imádom őket, de ez valami egészen más – mondta a Nashville Predators védője, Shea Weber – egészen különleges élmény volt ezt átélteni, igazán klassz volt.”

Szólt a szurkolói spontán Himnusz a világversenyre 30 év után először kijutó labdarúgó válogatott Norvégia elleni Európa-bajnoki selejtezője után is. Dzsudzsák Balázs és Szalai Ádám, a sokszor méltatlan támadások keresztüztében lévő topjátékosok is zokogtak. De hogy mit jelentett a kijutás a magyarok számára, arról talán még náluk is többet tudnak mondani azok az erdélyi magyarok, akik a Ceaucescu-korszakban házi készítésű antennák segítségével fogták be a szovjet tv sportközvetítéseit az erre alkalmas hegytetőkről.

A román állami TV ugyanis csak ritkán közvetített nemzetközi mérkőzéseket. Éppen ezért magaslatokra, például a csíkszentimrei (Hargita megye) Büdösfürdőre kellett közös meccsné-

Fotó: Kéménés Árpád, Gyergyószentmiklós

Fotó: Kéménés Árpád, Gyergyószentmiklós

zéseket szervezni, oda, ahol a nagytstvér adásait fogni lehetett. Ez persze egyáltalán nem volt könnyű feladat. Az egyik visszaemlékező szerint: „Egyszer a tükörben néztem végig egy meccset, mert tartanom és mozgatnom kellett az antennát, hogy lássunk is valamit. Még a pálinkát is más öntötte a számba.” Az MTK erdélyi származású futball-edzője, László Csaba például a Videoton 1985-ös menetelése alkalmával is a Székelyudvarhely melletti Kerekerdőhöz vitte fel barátaival a tv készüléket és az antennát. Ilyenkor nemcsak a meccs volt a fontos, hanem az is, hogy szabadon lehetett beszélgetni, magyar népdalokat énekelni. Ez persze nem volt veszélytelen. A későbbi fehérvári jégkorong sikeredzőt, Kercső Árpádot egy 1977-es Magyarország–Bolívia meccs után jelentették fel, azért, mert elénekelte a magyar Himnuszt („Igaz volt, persze, de tagadtam mindent”). Nem volt ennyire szerencsés két barátja, akiknek öt évet

sok közé. Az anekdota szerint ez a csárdás volt a helyi román rendőr kedvence. Ilyen körülmények között ünnepszámába ment, amikor nyíltan meg lehetett hallgatni a Himnuszt. Amikor az ember azt látja, hogy a közösségi meccsnézések alkalmával néhányaknak „ciki” felállni, amikor felcsendül, érdemes felidézni a következő történetet: „...ifjúsági EB volt, ’79-ben Csíkszeredában egy nagyon gyenge magyar válogatott volt, de tudták azt, hogy az osztrákokat megverhetik. Tudta azt Csík népe, hogy a mérkőzés végén a győztesnek a himnuszt elhúzzák, és az a himnuszt, amit nem szabadott, csak titokban énekelni, szilveszterkor is, azt a himnuszt lehetett hallgatni. A meccset tíz órára rakták a szervezők, hogy legyen a csíkszeredai jégpálya a világ legnéptelenebb helye, ennek ellenére tele volt. Én akkor láttam rokolyás, székely néniket, ilyen szőttesbe, csizmába, mint a vasárnapi misén vagy pünkösdre, székely bácsikat,

és bejötték magyar himnuszt hallgatni” – emlékezett vissza egy helyi szemtanú. Nem csoda, hogy amikor tavaly decemberben egy kanadai ifjúsági jégkorong tornán elromlott a lejátszó berendezés, a magyar válogatottból a csíkszeredai Horváth László jelezte a jégen, hogy adjanak neki egy mikrofont: „Ez a srác, a 12-es feltette a kezét, és azt mondta, hogy ő majd énekel. Odakorcsolyázott hozzánk, a tömeg meg feszülten várta, hogy mi fog történni. Ott állt mellettem. Olyan büszke volt, egy cseppet sem izgult. És még hangja is volt. Elénekelte a dalt, a közönség pedig felrobbant.” – emlékezett vissza a torna igazgatója. Annak a kérdésnek a válaszára, hogy hányszor hallgathatja meg a válogatott Franciaországban, majd az olimpiai csapat Rióban Kőlcsey sorait, várni kell. Ahogyan egyelőre arra is – de bízunk benne, hogy nem sokáig –, hogy egy-egy gól után szögletzászlónál vagy a dobogó tetején kalotaszegi táncokat járjanak a sportolóink. Köszönöm Csillag Péternek, a Nemzeti Sport munkatársának segítségét. Az ő tényfeltáró cikkeiből származnak az erdélyi közösségi meccsnézésre vonatkozó adatok. A ’79-es jégkorongtörténet az Erdélyi társadalom folyóirat XIII. évadjának 2. számából való. A többi általában ismert, több – interneten is fellelhető – forrásban található adat, idézet.